

התוועדות

כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

י"ט כסלו, ה'תש"ל

חלק ב – יו"ל לש"פ ויצא, ט' כסלו, ה'תשע"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה (ופרצת)

שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הלולא של אדמו"ר ה„צמח צדק“

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

התמים לוי יצחק שיחי

לרגל הכנסו לעול המצוות

ח' כסלו, ה'תשע"ו

ולזכות אחיותיו תחינה

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' מנחם מענדל וזוגתו מרת שרה שיחיו אזימאוו

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' חיים דוד וזוגתו מרת העניא סטישא שיחיו ליין

הרבנית מרת שולא שפרה שתחי קיזן

אלא בו, ויתחיל בפתיחה כחודה של מחט ואז הרי סו"ס יפתח השי"ת כפתחו של אולם.

מוסג"פ החוברת של י"ט כסלו ומכתבי הכללי השייך אליי ובטח יכול להשתמש בהם גם בימי החנוכה והימים שאח"ז, והמאור שבתורה הוא פנימיות התורה פסקו רז"ל שמחזיר הוא למוטב. בברכת הצלחה בהנ"ל ולמילוי משאלות לבבו לטובה.

ג

בי"ה, יב' כסלו תשכ"ג
ברוקלין

האברכים המתעסקים בפעולות הפצת המעינות חוצה,
ובפרט בעיר פאריז והסביבה,
הי עליהם יחיו.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מזי כסלו, בו כותבים ר"פ מפעולות האמורות. ובודאי נעשה האמור מבלי לנגוע כלל בלימוד התורה נגלה וחסידות וכן בעבודת התפלה וכו'.

והרי אפשרי הדבר וכהודעת חכמינו ז"ל מצוה גוררת מצוה.

ויהי רצון אשר תהיינה פעולותיהם בהצלחה, והרי החדש כסלו חדש הנסים והגאולה, ובפרט שבו יום הסגולה יטי כסלו, גאולת רבנו הזקן וגאולתנו ופדות נפשנו, ולאחרי זה ימי החנוכה אשר מוסיפים והולכים באור מיום ליום.

בברכת הצלחה בכל האמור

מ. שניאורסאהן

בפתיחה כחודה של מחט .. כפתחו של אולם: ראה שהש"ר פ"ה, ב. וראה לקו"ש ח"א ע' 191 הערה 17. וש"נ.
המאור שבתורה .. פסקו רז"ל שמחזיר הוא למוטב: ראה ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובקה"ע שם. איכ"ר פתיחתא ב וביפה ענף שם.

ג

מצילום האגרת.

האברכים המתעסקים .. בעיר פאריז והסביבה: בשנים אלו — מראשי המתעסקים בפעולות הפצת המעינות חוצה בעיר פאריז והסביבה, היו האברכים התמימים: יעקב קאפיל גאלדבערג, שמואל אַזימאָוו, שניאור זלמן הלוי לאַבקאָווסקי.
וכהודעת חכמינו ז"ל מצוה גוררת מצוה: אבות פ"ד מ"ב.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ ויצא, ט' כסלו הבעל"ט — הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות י"ט כסלו ה'תש"ל, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ תולדות, חלקים הבאים י"ל אי"ה בשבועות הקרובים).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעור "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ג' כסלו, ה'תשע"ו (ופרצה),

שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק" ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2015 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5776 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

הוספה

א

בי"ה. ז' כסלו תשי"ב
ברוקלין.

האברך מו"ה שמעון שי

שלום וברכה!

בנועם נודעתי מהנהלת הישיבה תורת אמת, מהשתדלותו בסידור ההתועדות וכן בשאר העניינים השייכים להפצת רעיון תורת החסידות, חוצה. כן יוסיף אומץ לימים יבואו להיות מעלה בקדש בעבודתו זו, ומדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה בתוספת מרובה להאיר לבו ומוחו במאור שבתורה היא תורת החסידות לטוב לו בגשמיות וברוחניות.

ברכה

מ. שניאורסאהן

ב

בי"ה, כ"ו כסלו תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ וכו' מוה"ר ... שי

שלום וברכה!

מעט נסעו מכאן, לא שמעתי ממנו מאומה, ובכ"ז תקותי אשר מה שדברתי עמדו בנוגע להשפעה על הסביבה, כבר התחיל בזה, וכפי הבטחת רבותינו נשיאינו, הרי חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקס, וחסיד חב"ד מובטחים המה מרבינו אדמו"ר הזקן שיצליחו בעבודתם, וא"כ אין הדבר תלוי

א

מצילום האגרת.

האברך מו"ה שמעון: יעקובוביץ, ירושלים. אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"ט אגרת יא"כ, ובהנסמן בהערות שם.

מעלה בקדש: ראה ברכות כח, א. וש"נ.

ומדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה: סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.

בתוספת מרובה: ראה פרש"י תשא לד, ז (מתוספתא סוטה פ"ד ה"א). ועוד.

ב

חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקס: ראה אג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ב אגרת תסו (ע' רכו).

ח"ד אגרת תתקסו (ע' רד — נעתק ב"היום יום" יב תשרי). ובכ"מ.

וחסידי חב"ד מובטחים .. שיצליחו בעבודתם: ראה אג"ק שם ח"ד אגרת אי"א (ס"ע רסד ואילך). וש"נ.

יא. דובר לעיל שעיקר התורה אינו ענין הקשור עם פרט אחד, אלא ענין הקשור עם עצם החיות של יהודי, ובדרך ממילא הרי זה חודר בכל פרט, כיון שכל הפרטים נלקחים מהעצם, במכ"ש וק"ו מזה שכל הפרטים נלקחים מהכלל, שהרי העצם הוא נעלה ועמוק יותר מאשר הכלל.

ומזה מובן, שאע"פ שעיקר התורה הו"ע עצמי, ועד ש(ישראל) אורייתא וקוב"ה כולא חד²⁹, לפי שהתורה היא חכמתו של הקב"ה, והוא וחכמתו אחד⁵⁵, הרי הקב"ה גם ממלא את העולם ע"ד שהנשמה ממלאת את הגוף⁴⁰, ולכן, כשם שלכל חלק בגוף יש חיות שמקבל מהנשמה, ומצד חיות זה נעשה חלק זה שבגוף (אבר מסויים) באופן המיוחד לו, העין רואה והאוזן שומעת, וכיו"ב בנוגע לכל רמ"ח אברים, שזהו מצד חיות הנשמה שנמצא בעין ובאוזן ובכל אבר ואבר, אע"פ שעצם הנשמה אינו בערך להתחלקות פרטים (ואפילו כללים) — כן הוא בנוגע לתורה ועד"ז בנוגע להקב"ה, שהוא ממלא כל עלמין, אף ש"לאו מכל אלין מדות איהו כלל"⁵⁶, ובלשון רבינו הזקן⁵⁷: "לא זה הוא עיקר האלקות מה שהוא בורא עולמות", דקאי על כל העולמות, אפילו עולמות הא"ס, שגם הם נכללים בלשון "בורא עולמות".

ומזה מובן, שבתורה יש מענה על כל הפרטים ופרטי פרטים שישנם בחייו של יהודי בכלל, ובחיי העולם בפרט.

וכמוכן גם מדברי המדרש בהתחלת בראשית רבה: "התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה, בנוהג שבעולם מלך בשר ודם בונה פלטיין .. מדעת אומן, והאומן .. דיפתראות ופינקסאות (ובלשון המדינה: "בלופרינט") יש לו לדעת היאך הוא עושה חדרים וכו'", ומזה מובן, שכל פרט שישנו ב"בנין" (בעולם) מוכרח להיות תחילה ב"דיפתראות ופינקסאות", שזוהי התורה, "כלי אומנתו של הקב"ה".

ומזה מובן גם שכאשר ישנו חלק בבנין הדורש תיקון, וצריך לתקן אותו כדי שהבנין יהי' בהתאם ל"דיפתראות ופינקסאות" — הנה העצה לזה היא לעיין ב"דיפתראות ופינקסאות" כדי למצוא כיצד לתקן, שכן, שלימות התכנית של ה"דיפתראות ופינקסאות" מתבטאת בכך שיש בה גם ההבהרה כיצד לתקן דבר שהתקלקל, שיחזור להיות כפי שהי' כאשר "עולם על מילואו נברא"⁵⁸, קודם החטא.

(55) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"י. (57) תו"א מג"א צט, ב. לקו"ת שה"ש ח, תניא פ"ד. א. ובכ"מ. (56) תקו"ז בהקדמה (יז, ב). (58) ראה ב"ר פי"ב, ו. פי"ג, ג. פי"ד, ז.

וכיון שכן, הנה כאשר מישהו אומר על ענין מסויים שאינו שייך לתורה, הרי זה היפך האמת, כי, התורה היא "דיפתראות ופינקסאות" של כל העולם כולו, ועאכו"כ בנוגע לענין ששייך ליהודי, כיון שישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד.

יב. ובהתאם לכך יש גם מענה בתורה בנוגע לענין שמרעישים אודותיו לאחרונה:

ישנם צעירים שיצאו ב"מרד", וזועקים ומרעישים, ואינם מניחים לנהל אסיפות ולערך פרוטקול כו', לפי הסדר שקובע ה"יושב-ראש", — (כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת-שחוק): אמיתית ענינו של "יושב-ראש"⁵⁹ הוא, שלאחרי שבחרוהו, אזי יושב על הראש של כל הנאספים, ועושה מה שלבו חפץ, ובוחר לעצמו מזכירים ונושאי-כלים וכו' —

והשאלה היא: איך להתייחס לאותם צעירים שהתחילו לבלבל את כל הסדרים, לזעוק ולהרעיש כו'.

ובהקדמה — שלכאורה ישנו מענה ברור על זה בדברי הגמרא⁶⁰ "סתירת זקנים בנין ובנין נערים סתירה". אמנם, כמה דברים אמורים — כשמדובר אודות ענין של "בנין", אלא שנדמה שהזקנים רוצים לסתרו, והנערים רוצים לבנותו, ועל זה צריך להבהיר מהו בנין אמיתי — "סתירת זקנים בנין ובנין נערים סתירה"; אבל בנדו"ד, אסור לשכוח מהו הנושא שאודותיו מרעישים הנערים, שכן, מצד השקו"ט אם יש לנערים רשות להרעיש או שאין להם רשות להרעיש, שוכחים (או שרוצים לשכוח) מהי תוכן הטענה, כך, שזהו ע"ד "טענו חטים והודה לו בשעורים"⁶¹: כאשר מדובר אודות חטים, אין להעביר את השקו"ט והמחלוקת בנוגע לשעורים!...

יג. ובכן:

הדרישה של ה"נערים" היא — שיתנו יותר כסף עבור חינוך, ויותר כסף עבור עניני יהדות, במקום לתת את הכסף עבור ענינים שאינם שייכים למטרה שעבורה אספו את הכסף אצל המנדבים והתורמים וכו'. וכיון שזוהי טענה שקשה להתמודד עמה — נפלו על "המצאה": במקום לדבר אודות גוף הטענה ("טענו חטים"), מוטב לדבר אודות אלו

מטה, ישנו גם ה"מכתב"... ואולי האי ואולי יקרא מישהו את הענין הכתוב במכתב.

ויה"ר שיקויים בזה "קבל את האמת ממי שאומר",

ויש תקוה — כיון שזכות הרבים מסייעתם, זכותם של עשרות אלפי ילדי ישראל שענין זה נוגע להם,

והצעקה שלהם — כמדובר פעם בארוכה⁸⁰ בענין "קול ילד בוכה" (בשייכות להסיפור אודות אדמו"ר האמצעי ואדמו"ר הזקן) — גם אם היא באופן ד"קלא דלא אשתמע" — תשמע ("זאל דערהערט ווערן") בכל מקום שישנו יהודי שנותן כסף לצדקה, ולכתוב בפירוש שהוא נותן את ה"דולרים" לכל לראש עבור חינוך ליהדות, לתורה ומצוות,

וכאשר יכתוב דברים היוצאים מן הלב, הרי זה יכנס אל לב הקורא⁸¹, שאליו נכתב המכתב, ויפעל פעולתו — שינצלו את הכסף באופן הדרוש,

וכך יעמידו דור ישרים יבורך, "זרע ברך ה"⁸², "צבאות ה'", שילכו עם "צבאות בני ישראל" לקבל פני משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

(80) ראה גם תר"מ חל"ח ס"ע 150. וש"נ. בשל"ה סט, א. (81) ראה ס' הישר לר"ת שי"ג. הובא (82) ישעי' סא, ט.

(59) ראה גם תר"מ חכ"ט ע' 87 הערה (60) מגילה לא, ב. וש"נ. (61) לשון הש"ס — ב"ק לה, ב. 211.

חדא וברגעא חדא ענינים כאלו שפעם היו דורשים ימים או שבועות, חדשים או שנים.

ובכן: אם ינצלו את ההתעוררות מהשינה כדבעי למיעבד, עבור חיזוק בלימוד התורה וחינוך המביא לידי קיום המצוות, אזי יהי' קיום לדבר, כי, כאשר "אתם הדבקים בה' אלקיכם" אזי "חיים כולכם היום"⁷⁹; אבל כאשר פוגעים בדביקות זו, וחסרה גם ה"גירסא דינקותא" — מי יודע איך ייראה המצב אפילו בין אלו שהיו בחוג המצומצם שעד עתה קבע את אופן ההנהגה!...

יט. וזאת למודעי:

ידוע ומפורסם שכבר פנו להנהלות של כמה ישיבות (אמנם לא לישיבות של ליובאוויטש; זאת יכולני לומר בלבב שלם), ודרשו מהם לעשות כל התלוי בהם שהצעירים לא ירעישו כו', ובאם לאו, לא יתנו אפילו את ה-5% שהיו נותנים עד עתה עבור חינוך הכשר, כך, שיחסר גם הסיוע הכי מצומצם שהיו נותנים לישיבה פלונית.

ובכן: כאשר רוצים ללחום באופן שהוא היפך היושר — אזי העצה היא לפרסם את הדבר ברבים, ולהבהיר, שכל הלחץ אינו ענין שרוצים לריב עם פב"פ, ולהטיל דופי באופן ההנהגה עד עתה;

המדובר הוא אודות עשרות אלפים ילדים שיש להם הורים יהודים, אלא שההורים חושבים שהם "אמריקאים", ולא יהודים, ובמילא אינם יודעים שהם צריכים לקבל (ואינם מקבלים) חינוך הכשר!

ובמילא, מה שעבר עבר, אבל מכאן ולהבא, צריך להיות איפכא מסתברא — שהחלק היותר גדול של כספי הציבור צריך להיות מנוצל לטובת הציבור, ולכל לראש, עבור עניני פיקוח נפשות ממש — שהילד והילדה ישארו בד' אמות של יהודים ויהדות, ומה שישאר לאח"ז יספיק עבור כל שאר הצרכים שבין אדם למקום ובין אדם לחבירו, ועבור כל הענינים, כולל גם הענינים שצריכים לעשותם מפני דרכי שלום.

כ. ובכל אופן, גם אני אינני אלא יחיד, אלא כיון שהנני מדבר ע"י "מיקרופון", שומעים את הדברים עוד כמה יהודים.

ואף שיהיו כאלו שיטענו: אהה! הוא מתערב כבר גם בענין שאינו שלו — בנוגע ל"פעדעריישן"ס, הרי המעלה שבזה היא שבניתיים מתפרסמת העובדה שמלבד ה"בול" שהודבק באופן שהראש הוא כלפי

שהעלו את הטענה (אודות "שעורים") — הנערים, האם היתה להם רשות לבלבל את האסיפה!...

— בעת "משפט בייליס", שהעלילו עלילת-דם על יהודים ברוסיה, הי' יהודי למדן בעיירה קטנה שהחליט לערוך מכתב שיבאר את כל הראיות מדברי הגמרא והתוס' וכו' בנוגע לאיסור של דם, ולשלחו לקטיגור ("פראָקערָר") בעצמו, ובודאי שתתבטל הטענה. וכך עשה: הוא ערך את המכתב, ומצא "משכיל" שיתרגם אותו לרוסית, ושלחו בדואר רשום לקטיגור בעצמו. וכאשר המזכיר שאל את הקטיגור: מה דעתך על המכתב? השיב הקטיגור: האם ראית מה עשה כותב המכתב — הוא הדביק "בול" על מעטפת המכתב באופן שתמונת ה"צָאָר", המושל ניקאָליי, היתה הפוכה ("מיטן קאָפּ אַראָפּ"), כך, שזוהי מרידה המלכות!... הוא לא רצה (ולא הי' נוגע לו) להתייחס לטענות שבמכתב, ולכן, התיישב בדעתו להיטפל ל"בול" שע"ג המעטפה, שכיון שהודבק בצורה הפוכה, הרי זו מרידה במלכות!

ועד"ז בעניננו:

למאי נפק"מ אם היתה ל"נערים" רשות לבלבל את ה"פרוטקול", ולבזות את ה"יושב-ראש" ואת ה"מזכיר", בכך שאחד מהם נגש לשולחן ואמר שהוא ידבר קודם לשאר; נוגע הוא תוכן הדברים.

והרי תוכן הדברים הוא — טענתו של הקב"ה, "קדמונו של עולם":

לכל לראש — צריך לחנך דור שילך בדרך הישר ובדרך הצדק, שזוהי דרך התומ"צ. וכדי שלא יהיו למלמד והמתחנך דאגות הפרנסה, צריך לשלם לו באופן שלא יהי' מבלבל ("פאָרטומליט") בענינים אחרים, ואז יוכל להתמסר לחינוך התלמידים.

ואמרו חז"ל⁸⁰ "הזהרו בבני עניים שמהן תצא תורה", שהרי יש הורים שאינם יכולים לשלם, כיון שהם "עניים" כפשוטם.

ויש גם הורים שנמצאים במצב גרוע יותר — שיכולים אמנם לשלם, אבל אינם רוצים לשלם, בגלל שהם עניים ברוחניות, שזהו עני לאמיתתו, שאינו יודע את היוקר של יהדות, תורה ומצוות, ולכן אינו רוצה לשלוח את הילד, אם ה"בנין" אינו עם כל הענינים החיצוניים של נוחיות, ואם המלמד וההנהלה לא מצוחצחים דיים ("מיט די גאַנצע

פֶּאָרפּוּצטקייט"...) ובשביל זה יש צורך בסכום של כמה מליונים! וכמוֹכ רצונו שהבן או הבת יגורו ב"פנימי" שיש בה חדר פרטי לכל אחד, עם כל הנוחיות, ובשביל זה יש צורך במליון נוסף!

וכיון ש"בני עניים" מהן תצא תורה" — יש צורך לדאוג גם להם; הילד אינו אשם בכך שאביו ואמו ירדו מן הדרך, וחושבים, שהעיקר הוא שיהי' לילד חדר משלו, עם שולחן וכל שאר הענינים משלו, ללא נפק"מ מה ילמדו עמו; העיקר הוא — לדעתם — שהוא לומד במוסד שיש בו ריבוי קומות, וריבוי משרתים, אע"פ שאין לו מחנכים... לא נוגע להם אם זה יהודי שאינו להוט אחר קיום התומ"צ, ובלבד שלבוש לפי מנהג המדינה (באופן ש"שינו את לבושם"...).

ובכל אופן — הילד והילדה אינם צריכים לסבול בגלל זה. ולכן, לכל לראש, צריכים להכניס אותם לד' אמות של חינוך הכשר, חינוך על טהרת הקודש, ולאחרי כן, יחנכו — ע"י הילד או הילדה — גם את ההורים, שבמקום "עניים בדעת" יהיו "עשירים בדעת", ויכירו את האמת. ובשביל זה יש צורך בכסף!

יד. זוהי הטענה — שאותו נער צעיר או נערה צעירה זכו להכריז ולצעוק:

שמעו יהודים! הקיום שהי' ליהודים עד עתה, והמשך הקיום שלהם, הוא — לא עי"ז שיתגאו בכך ששולחים כסף ל"ביאַפּראַ"63... או עבור ענינים אחרים, שאמנם צריכים לעשותם ע"פ תורה, אבל אין זה מגיע לפיקוח-נפש של אלפי ילדים שהולכים לאיבוד מדי יום ביומו, בגלל ש"שייכות" ו"חדרים" אין להם מספיק כסף כדי להשיג מלמדים ומחנכים עבור כולם, או שאין להם מספיק כסף עבור הענינים החיצוניים שעל ידם ימשכו גם את הילדים של ה"עניים בדעת"; ענינים אלו יש להם דין קדימה (ובלשון המדינה: "פּראַיאָריטי"), שצריך ליתן כסף — לכל לראש — עבור מטרה זו.

ובכן: תמורת זה שהיו צריכים להתבונן בטענות אלו, ולחפש עצות כיצד לתקן את הדבר — מבוזזים ימים ולילות לערוך אסיפות (שבהם משתתפים גם יהודים דתיים) אודות הנהגתם של ה"נערים", אם הי' זה באופן ש"נערים פני זקנים ילבינו"64 באופן טוב, או שצריכים להטיף להם מוסר על כך שביישו את ה"יושב-ראש"...

מאז שקיימים פדרציות יהודיות ("פעדעריישי'ס") באמריקא, היו חלוקת המעות וקביעת מדיניות החלוקה ("פּאַלעסי") נתונים בידי חוג מצומצם של אנשים אחדים, והעיקר — אנשים בעלי השקפה מיוחדת שהכריחה אותם להתייחס לענין החינוך כדבר אחרון, ובחינוך גופא, להתייחס לחינוך ליהדות אמיתית כדבר אחרון; וא"כ, איך יכולים לקוות שלפתע ישתנה הדבר?!

ובכן, דוקא בשנים האחרונות רואים שיכול להיות שינוי כהרף עין, לבנות או להחריב רח"ל ענינים שהי' להם קיום עשירות בשנים.

וכיון שישנם כבר אלו שהעירו והקיצו את הישנים, "השוכחים את האמת בהבלי הזמן כו'" (כלשון הרמב"ם65) — יש לנצל זאת, לחטוף ולדחוף ולפעול שיוקבע חוק ולא יעבור: לכל לראש — שאלו שקובעים את אופן חלוקת המעות, ואלו שמחלקים בפועל, יהיו אנשים אחרים, וגם, שחלוקת המעות תהי' ע"פ הוראת התורה, "תורת חיים", שמהוה הוראה בחיים, שלכל לראש צריך להיות הענין ד"ושננתם לבניך"67, ללמדם את התורה שהיא "חיינו ואורך ימינו".

יח. זאת ועוד:

אם רוצים שיהי' כסף ל"פעדעריישי'ן" בשנה הבאה ובדור הבא, צריכים לחנך יהודים שיהיו קשורים עם העיירה הישנה ("די אַלטע שטעטל") ועניני, לכל הפחות באותה מדה שה"אַל-רייטיניק" (הנ"ל ס"ט) זוכר מ"גירסא דינקותא".

ומובן, שהדרך לזה היא — לא עי"ז שיקנו לו עשרות בגדים ומכוננית חדשה בכל שנה, וישלחו אותו להתרוצץ על ההרים ועל הגבעות ובכל מקום שלבו חפץ; באופן כזה לא יגדל "בעל צדקה", "בעל שכל" ו"בעל יושר", ועאכו"כ שלא יגדל יהודי שלם ואמיתי; ואם הוא יהודי מזויף, הרי הוא גם אדם מזויף, כי, הזיוף בענין אחד חודר בכל שאר הענינים.

ולהעיר:

ישנה השיטה הסבורה שכיון שבימיו לא יהי' הדבר (כהלשון בתנ"ך68), לא איכפת לו; העיקר הוא שבינתיים הוא המושל ושולט. והמענה על זה — שעכשיו חיים בזמן כזה שבו נעשים בשעתא

67) מלכים-א, כא, כט.

66) ה' תשובה פ"ג ה"ד.

67) ואתחנן ו, ז.

מכל האומות (המ"ו 2).

63) מדינה קטנה ביבשת אפריקה שהיתה במצב קשה באותה תקופה, וקיבלה עזר וסיוע (64) סוטה בסופה (מט, ב). וש"נ.

ממנה משהו להיות ה"שופר" שלו, שעל ידו "יתקע" (יכריז) סדר חלוקת הכסף, באופן שהוא המושל ושולט בכל הפרטים.

וכל זמן שלא יחלקו את התפקידים — הנה זה שנהג במשך עשרות שנים ליתן 95% עבור ענינים אחרים, ורק 5% עבור עניני יהדות ובפרט עניני חינוך, אינני יודע כמה זמן דרוש עד שיחנכו אותו לשנות את טבעו.

ולכן העצה היא לחלק את התפקידים — שיהי' אחד שתפקידו רק לחלק את הכסף, מבלי שתהי' לו דעה כיצד לערוך את חלוקת הכסף; ומלבדו יהיו (לא "מזכירים", אלא) אלו שהם מומחים לקבוע חוקים כיצד לחלק את הכסף, ולהם לא תהי' שייכות לחלוקת הכסף בפועל.

ובאופן כזה — ביחד עם ה"רעש" ("טומל") שנעשה עי"ז שנתפרסם הדבר גם בעיתונים — יש תקוה ש"כולי האי ואולי יתן ה' בלב אחיהם כמים בפנים וגו'" (כלשון רבינו הזקן באגה"ק ד"ה קטנתי⁷⁴), שהצעה של הצעירים שחלוקת הכסף תהי' באופן שחלקו הגדול ינוצל עבור עניני יהדות וחינוך במיוחד, תפעל פעולתה, שלא תהי' להם ברירה אחרת אלא למלא את רצונם, בגלל פירסום הדבר שגרם להם בזיון גדול. — ע"פ דין, הענין ד"המלכין פני חבירו ברבים⁷⁵ הוא דבר חמור ביותר, ומזה הם יראים!...

וכל אלו שיושבים שדנים אודות ה"כול" שהודפס באופן שהראש פונה למטה או למעלה, ובנדו"ד, אם ה"צועק" נזהר להתנהג ע"פ ה"פרוטקול", לדבר רק בשעה שניתנה לו רשות הדיבור, או שדיבר שלא לפי התור ("ניט אין ליין"), שלא בזמנו ושלא במקומו — ישאירו את הדיון בזה עד לאחרי שיצילו את הילדים שעומדים על כף התלי' במעמד ומצב של פיקוח נפשות, ורק לאח"ז, אם ישאר זמן פנוי ולא יהיו ענינים חושבים יותר, אזי יקימו בית-דין הכבוד (כפי שנהוג כאן), ויענישו על כך שפגעו בכבודו של פכ"פ, ה"יושב-ראש", או ה"מזכיר" או אפילו ה"טשערמאן" וכו' וכו', ככל פרטי הדברים שהיו בזה.

יז. ולא רחוקה היא:

לכאורה יכולים לחשוב, שכיון שסדר זה נהוג כבר עשרות שנים, איך יכולים לקוות שישתנה הדבר?! — בשביל זה יש צורך לשנות סדרי בראשית!

היתכן ש"מונחים" בענין צדדי: כיצד הודבק ה"כול"?!... — ה"כול" שעליו מופיעה תמונת ה"צאר", הוא אמנם דבר חשוב, שהרי נאמר⁶⁵ "ודרשו את שלום העיר גו' והתפללו בעדה", שלכן נהגו בזמנים ההם שביום השבת היו עורכים בביהכנ"ס "מי שברך" ל"צאר"; אבל, ישנו מי שמונח ב"כול", וישנו מי שחושב על ה"עלילת דם"...

זוהי איפוא הטענה שהם מביעים מתוך צעקה ודפיקה על השולחן — ועל זה אמרו "קבל את האמת ממי שאומרה"⁶⁶ — שיש להקדיש את החלק היותר גדול של הכסף עבור חינוך, חינוך אמיתי, שזהו חינוך ע"פ תורת חיים, שמביא לידי קיום המצוות, עליהם נאמר⁶⁷ "וחי בהם". ובענין זה אי אפשר לעשות פשרות — שילמדו תורה עם הילדים רק בימי ראשון ("סאגנדי סקול"), ובשאר ימי השבוע לא תהי' להם שייכות עם יהדות; אם רוצים שהילד יהי' "חי" שבעה ימים בשבוע, צריכים ללמדו תורה שבעה ימים בשבוע, כי התורה "היא חיינו"!

אלא מאי, כדי להשיג מלמד שירצה ללמד גם בשבת צריכים לשלם סכום גדול יותר ("אָווער-טיים"), ב"פ ככה או פעם וחצי — הנה כלום חסר כסף וזהב בארצות-הברית?! יש מספיק כסף בארצות-הברית כדי לשלם למחנכים שילמדו לא רק בימות החול, אלא גם בימות השבת.

ואכן, ישראל נתבעים ונותנים⁶⁸, והכסף נמצא בקופה ציבורית, אבל לאח"ז, כשצריכים לחלק את הכסף, נותנים 95% עבור כל הענינים, ונשאר רק 5% עבור חינוך!

ולא מתביישים להדפיס דו"ח גלוי לכל עמי הארץ, שמוסד וארגון פלוני זכה והצליח לאסוף מליוני דולרים, ומינו גבאי-צדקה נאמן לשולחיו, וחילק 95% עבור כל ענינים, ורק 5% ניתן — בלית ברירה ("מ'האָט נעבאָך קיין ברירה ניט געהאָט") — עבור חינוך יהודי, חינוך על טהרת הקודש.

טו. ולהעיר:

בין הגבירים שתרמו מכספם לקופה הציבורית היו גם כאלו שטענו טענה הנ"ל — שחלק גדול מהכסף צריך להנתן עבור חינוך יהודי, אבל, כיון שאצלם ישנו הענין ד"מרבח נכסים מרבה דאגה"⁶⁹, הנה לאחרי שהשמיעו את טענתם, חזרו לעסקיהם;

(67) אחרי יח, ה.

(65) ירמי' כט, ז.

(68) ראה ירושלמי שקלים פ"א ה"א.

(66) ראה רמב"ם בהקדמה לשמונה פרקים.

רמ"א בהקדמה לספרו מחיר יין.

(75) ראה ב"מ נח, ב ואילך.

(74) תניא אגה"ק ס"ב.

והמנהל ("עקזעקיטיוור") — שהוא צריך לחלק את הכסף — הנה בידעו שלאחרי שהגביר יסיים את נאומו (עם הטענה הנ"ל) יחזור לעסקיו, חלק לו כבוד, והניח לו להביע את רגשי לבו ("אָרָאָרעדן זיך פון האַרצן"), ושיבח אותו שהוא אדם טוב, יהודי טוב, והוא הציל את כללות העולם כולו, ועאכו"כ את עם ישראל, ומכאן ואילך אין לו מה לדאוג, אלא יכול לילך לדרכו מתוך מנוחה, ולסמוך עליו... ובנוגע לפועל — נשאר המצב כמקודם, כדאשתקד!

וכאן באים אלו שמרעישים, מבלי להתפעל מה"מנהל", ועד כדי כך, שהם דורשים למנות מישהו אחר במקומו — דרישה כזו שאפילו ה"גביר" לא העיז לאמרה! הוא רק "ביקש" מהמזכיר, שכאשר יחלק את הכסף, הנה במקום לתת 5% עבור חינוך, יתן 6%, ואולי למחרת יתרצה להוסיף וליתן 7%. ובכל אופן, עכשיו — מסיים הגביר — אין לי זמן, כיון שהנני צריך לחזור ל"ביזנעס", ולכן הנני סומך עליך...

ובכן:

לפעול על ה"מזכיר" שינוי טבעו — הרי זה דבר קשה, הדורש עבודה גדולה במשך זמן ארוך, ובינתיים, גדלים ילדים, בנים ובנות, ואין כסף לשיבות להכניס אותם, וגם הישיבות שמכניסים — הנה חיצוניות הבנינים שלהם אינה באופן שתוכל למשוך גם את הילדים של ה"עניינים בדעת", שגם אמא פלונית תרצה לשלוח את הילד שלה לשם. והרי מובן שהילד אינו יכול להמתין עד שה"מזכיר" ישנה את טבעו!...

ולכן, כללו הצעירים מלכתחילה גם את התביעה, שצריך להיות מישהו שיהי' נאמן על החלוקה מקופת-הצדקה באופן שחלק עיקרי יוקדש לחינוך יהודי.

טז. ולפלא שבענין זה לא לומדים מהנהגת המדינה:

ובהקדים: ישנם החושבים שבנוגע לעניני התורה יש צורך באמונה, ואילו עניני העולם הם מובנים בשכל. אבל האמת היא — שהקב"ה הביא אותנו לתקופה כזו שההיפך הוא הנכון! אלא שישנו ענין של "שוחד", ש"יעור עיני חכמים"⁶⁹, והיינו, שהתורה מעידה וקוראת אותו בשם "חכם", אלא שכאשר לוקח שוחד, אזי השוחד מעוור את עיניו. התורה לא אומרת ששוב אינו חכם, אלא שהוא מביט ב"ענינים עיוורות", ואינו רואה את האמת.

ובכן: אמרו חז"ל⁷⁰ "עלת לקרתה הלך בנימוסה", וכמדובר כמ"פ⁷¹ הפירוש בזה — שאין הכוונה שצריכים להתאים ח"ו את התורה למנהגי המדינה, אלא אדרבה, לנצל את נימוסי המדינה כדי להצליח בלימוד התורה וקיום המצוות באופן חזק ועמוק יותר.

ובנוגע לעניננו:

בארצות-הברית ובמדינות הדומות וסמוכות לה שנקראות "דמוקרטיות", ישנו יסוד מוסד בהנהגת המדינה, שצריך להפריד בין חלק הממשלה שתפקידו לקבוע את החוקים ובין חלק הממשלה שתפקידו לקיים את הדברים בפועל, ואסור ששני החלקים יהיו תחת יד אחת; קביעת החוקים נעשית ע"י מוסד מיוחד ואיש מיוחד, ונוסף לכך ישנו מי שתפקידו להביא את הדבר מן הכח אל הפועל.

וכמדובר כמ"פ שכל הענינים נלקחים מהתורה, ובנדו"ד: כתיב⁷² "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך". ולכאורה: מהו הצורך בשני סוגים, "שופטים" ו"שוטרים", בה בשעה שאותם אנשים יכולים למלא את שני התפקידים? — אך הענין הוא, שלא טוב הדבר ששני התפקידים יתבצעו ע"י אותם אנשים; צריך להיות אלו שתפקידם לקבוע את החוק — "שופטים", ואנשים אחרים שנקראים בשם "שוטרים", שתפקידם ליישם את החוק בפועל.

ועד"ז בנוגע לכספי ציבור:

ישנו כלל בנוגע לצדקה שנגבית בשנים⁷³, וכן הוא בנוגע לכל פרטי ענין הצדקה, שאי אפשר לסמוך על שיקול דעתו של אדם אחד. והעיקר — שקביעת המדיניות (ובלשון המדינה: "פאָלעסי") איך לחלק את הכסף, וחלוקת הכסף בפועל, צריכים להתבצע ע"י אנשים שונים, ולא בריא ששני התפקידים יתבצעו ע"י אדם אחד; הנהגה כזו בהכרח שתביא למצב של היפך הדמוקרטיא.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך ואמר:] כשאומרים כאן "היפך הדמוקרטיא" — הרי זה הדבר הכי גרוע שיכול להיות!...].

וזוהי הצרה אצל אלו שהם כביכול הדואגים לבני" בכל עניניהם — שה"מזכיר" הוא לא רק מי שמחלק את הכסף ע"פ הוראותיו של מישהו אחר, אלא הוא בעצמו זה שקובע את סדר הדברים, קדימה ואיחור, למי ליתן וכמה ליתן, ולכל היותר — אם לא מתאים לו —

(72) שם, יח.
(73) ב"ב ח, ב.

(70) ראה ב"ר פמ"ח, יד. וש"נ.
(71) ראה גם תו"מ ח"כ ע' 59.

(69) פ' שופטים טז, יט.